

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Žaloba pro zmatečnost: „Opravný“ prostředek v pravém slova smyslu?

V zásadě každý právní systém je vystavěn na předpokladu, že rozhodnutí soudů mohou být v některých případech stižena vadami, ať již skutkovými či právními. Náš článek cílí na stručnou charakteristiku opravných prostředků, jejich systémové členění a poté specificky na institut žaloby pro zmatečnost, prezentující jeden z trojice mimořádných opravných prostředků v občanském právu procesním s krátkou úvahou nad korektností jejího začlenění, a to s ohledem na její specifické vlastnosti a též na některé absentující.

Pro zachování spravedlnosti a důvěry veřejnosti v právní stát je esenciální, aby každá demokraticky orientovaná společnost disponovala právními nástroji umožňujícími účastníkům řízení usilovat o přezkoumání a případnou nápravu rozhodnutí, jež považují pro různé důvody za vadná. Absence takových prostředků by mohla být ospravedlnitelná výhradně za předpokladu absolutní neomylnosti soudů a jejich soudců. Vzhledem k neodmyslitelné přítomnosti lidského faktoru, složitosti právního systému a vysokému pracovnímu vytížení soudců však takového stavu nelze v praxi reálně dosti dobře dosáhnout. Opravné prostředky jsou tedy klíčové procesní instrumenty nesoucí se za účelem nápravy vadných rozhodnutí, reflexe ideji spravedlnosti a posílení důvěry v soudní systém.

Referenčním právním předpisem opravné prostředky v občanském právu procesním definujícím je zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů („**zákon**“).

Opravné prostředky: Základní principy

Opravné prostředky zastávají pozici procesních instrumentů, prostřednictvím jichž se aktivně legitimovaná osoba domáhá přezkumu soudního rozhodnutí, jež může být stiženo vadami různé intenzity závažnosti. Za prioritu si tedy v individuální rovině kladou odstranění vad rozhodnutí a zajištění správnosti a spravedlnosti rozhodnutí v dané právní věci. Z hlediska kolektivního poté přezkum rozhodnutí plní znamenitou úlohu při sjednocování výkladu a aplikace práva, a to prostřednictvím ustálené judikatury a soudy dotvářeného práva.[\[1\]](#)

Opravné prostředky lze v civilním řízení členit do dvou základních skupin - na opravné prostředky řádné a mimořádné. Diferenciační kritérium mezi těmito kategoriemi je častokrát již tradičně spojení (máme však i jiná neméně důležitá kritéria) s fází rozhodnutí, vůči němuž jsou směřovány. Zatímco řádnými opravnými prostředky lze napadnout pouze nepravomocná rozhodnutí, tedy taková, jež zatím nevedla obsah rozhodnutí „v život“ a dále na mimořádné opravné prostředky cílí na přezkum rozhodnutí, která již právní moci nabyla a jejichž obsah již byl „v život“ uveden.[\[2\]](#)

Pro podání řádného opravného prostředku je nezbytné, aby byly splněny zákonem stanovené podmínky. Řádný opravný prostředek je třeba jej podat z důvodu, jenž zákon pro daný prostředek připouští, a to v zákonem stanovené lhůtě. Rovněž platí, jak již uvedeno, že osobou oprávněnou k podání řádného opravného prostředku je pouze osoba, které svědčí aktivní legitimace. V případě řádného opravného prostředku platí zásada univerzality, znamenající, že jej lze využít v zásadě vůči jakémukoli rozhodnutí soudu prvního stupně, není-li to zákonem explicitně vyloučeno (§ 201 zákona). Jediným zákonem definovaným řádným opravným prostředkem je institut odvolání.[\[3\]](#)

Na rozdíl od řádných opravných prostředků, jejichž použití je obecnější, jsou mimořádné opravné prostředky podmíněny splněním zákonem stanovených přísnějších požadavků. Tyto prostředky umožňují účastníku řízení napadat pravomocná rozhodnutí, což přirozeně představuje zásah do klíčové zásady právní jistoty, jednou ze základních pilířů soudního řízení, neboť do konečného rozhodnutí může být dodatečně zasaženo a nastolená právní pozice může být modifikována. Podání mimořádného opravného prostředku je možné výhradně za zákonem taxativně vymezených okolností a za účelem zajištění ochrany práv účastníků řízení v případech, kdy by ponechání vadného pravomocného rozhodnutí vedlo k až neúnosnému narušení spravedlnosti. Mezi mimořádné opravné prostředky dle zákona řadíme dovolání, žalobu na obnovu řízení a žalobu pro zmatečnost.

Řádné opravné prostředky tedy slouží především k zajištění správnosti a zákonnosti rozhodnutí již v počátečních fázích, zatímco prostřednictvím mimořádných opravných prostředků dochází k nápravě vadných rozhodnutí, která již často prošla standardním procesem přezkumu. Tento rozdíl v účelu a podmínkách užití obou druhů opravných prostředků akcentuje na jejich významnosti pro zajištění spravedlnosti a ochrany práv účastníků řízení.

Žaloba pro zmatečnost

Žaloba pro zmatečnost je, ryze optikou datace vtělení jednotlivých opravných prostředků do zákona, „relativně“ novým a svérázným procesním instrumentem plnícím roli mimořádného opravného prostředku. Účelem žaloby pro zmatečnost je umožnit zrušení pravomocných rozhodnutí vykazující závažné vady (zmatky) předcházejícího řízení, porušující jeho elementární procesní principy. Tyto vady tkví primárně v procesních pochybeních, která vydání rozhodnutí předcházela. Tento nástroj chrání nejen zájmy účastníků řízení, ale též celoplošný veřejný zájem na řádném výkonu spravedlnosti.[4] Přestože žaloba pro zmatečnost neslouží k nápravě skutkových pochybení, umožňuje soudům napravit pochybení ohrožující integritu soudního procesu samého.[5] Řízení o této žalobě je ovládáno kasačním opravným systémem (principem) a pakliže je naznána důvodnost jejího podání, rozhodnutí jí napadené bude následně zrušeno.

Právní úprava a předmět žaloby pro zmatečnost

Ustanovení zákona upravující žalobu pro zmatečnost jsou (byť trochu nešťastně, a ne zcela přehledně) zakotvena na totožném místě společně se žalobou na obnovu řízení. Zákon mezi těmito žalobami rozlišuje, nicméně ustanovení společná oběma typům jsou (za užití legislativní zkratky) obsažena kupříkladu v § 230 a násl. zákona. Specifická ustanovení zákona upravující výhradně žalobu pro zmatečnost poté nalezneme kupříkladu v § 229 a § 234 zákona.

Žaloba pro zmatečnost je, jak již uvedeno, určena k napadnutí pravomocných rozhodnutí, kterými bylo řízení skončeno. Může se jednat jak o rozhodnutí ve věci samé (kupříkladu rozsudek či platební rozkaz), či o rozhodnutí ukončující řízení nemeritorním způsobem (kupříkladu usnesením o odmítnutí žaloby). Žalobou pro zmatečnost však nelze jakkoli napadnout rozhodnutí nepravomocná. Významnou limitací je též skutečnost, že žalobu pro zmatečnosti nelze směřovat proti rozhodnutím Nejvyššího soudu ČR.[6] Poslední uvedená limitace tedy mimo jiné způsobuje, že v určitých případech nebude trváno na nutnosti vyčerpání všech dostupných opravných prostředků, neboť to zkrátka právně nebude proveditelné.[7]

Legitimace a lhůta k podání žaloby pro zmatečnost

Právo podat žalobu pro zmatečnost náleží účastníku původního řízení či jeho právnímu nástupci, je-li ve vztahu k němu napadené rozhodnutí právně závazné. Nelze ji však podat osobou tou, které bylo rozhodnutím plně vyhověno nebo která jím neutrpěla žádnou újmu na svých právech. Zahrnuje-li řízení vícero účastníků s rozdílným procesním postavením, může každý z nich napadnout pouze tu

část rozhodnutí, jež se ho přímo dotýká. V případech nerozlučného společenství^[8] účastníků je však žaloba podaná jedním z nich účinná vůči všem. Žalobu pro zmatečnost lze uplatnit ve lhůtě do 3 měsíců (v určitých případech nejdéle do 3 let) od přistoupení relevantních skutečností, jež běh lhůty zapříčinily^[9] (§ 234 odst. 1-6 zákona).

Důvody zmatečnosti

Důvody, pro něž lze žalobu pro zmatečnost vůči pravomocnému rozhodnutí směřovat jsou zákonem taxativně vymezeny. Patří mezi ně zejména (nikoli však pouze):

- **Nedostatek pravomoci soudu** (§ 229 odst. 1 písm. a) zákona);
- **Absence právní subjektivity účastníka řízení** (§ 229 odst. 1 písm. b) zákona);
- **Nedostatek procesní způsobilosti účastníka řízení** (§ 229 odst. 1 písm. c) zákona);
- **Absence obligatorního návrhu na zahájení řízení** (§ 229 odst. 1 písm. d) zákona);
- **Rozhodnutí vydané vyloučeným soudcem**^[10] (§ 229 odst. 1 písm. e) zákona);
- **Nesprávné obsazení rozhodujícího soudu** (§ 229 odst. 1 písm. f) zákona.

Uvedené (selektivně) vymezené důvody reflektují nejzávažnější vady řízení, jež mohou ovlivnit legitimitu a zákonnost vydaných rozhodnutí.

Lze žalobu pro zmatečnost bez výhrad zařadit mezi opravné prostředky?

Jak již v článku uvedeno, **dalším** (neméně zajímavým a **důležitým**) **kritériem** pro rozlišení opravných prostředků **je též účinek** jejich podání vyvolávající. Pochopitelným důsledkem podání opravného prostředku je povinnost příslušného soudu se předloženým návrhem (žalobou) zabývat, tento aspekt však nepovažujeme při rozlišování jednotlivých druhů opravných prostředků za příliš značný. Zásadnější však jeví se účinky důležité pro vymezení opravných prostředků a jejich dopad na napadené rozhodnutí, v důsledku též na následný průběh řízení.

1. **Suspensivní účinek:** Účinek způsobující odklad právní moci a často i vykonatelnosti^[11] napadeného rozhodnutí. Suspensivní účinek tedy znamená, že do doby, než soud vyššího stupně o podaném opravném prostředku pravomocně rozhodne, nenabývá jím napadené rozhodnutí právní moci. Tímto účinkem je zajištěno, že napadené rozhodnutí nevstoupí do právního života a nebude závazné do doby, dokud nebude příslušným soudem přezkoumáno a nebude o něm rozhodnuto.
2. **Devolutivní účinek:** Pro opravné prostředky typický účinek tkívící ve skutečnosti, že o opravném prostředku není rozhodováno tímž soudem, jenž napadené rozhodnutí vydal, nýbrž zpravidla soudem vyššího stupně. Jedná se o efekt v zásadě logický, neboť připustíme-li, aby o správnosti napadeného rozhodnutí rozhodoval tentýž soud, opravné řízení by ztratilo na smyslu a účelu opravného řízení jako takového.

Žalobu pro zmatečnost, v návaznosti na uvedené, mezi standartní opravné prostředky beze slova zařadit nelze, neboť fakticky nesplňuje uvedené kritérium suspensivního účinku, její podání samo o sobě neodkládá účinek právní moci, automaticky nikoli ani vykonatelnosti napadeného rozhodnutí. Suspensivní účinek, jak již zmíněno, zajišťuje, že rozhodnutí nenabývá právní moci, dokud není o opravném prostředku pravomocně rozhodnuto. Tento efekt je znamenitý, neboť garantuje instantní ochranu práv účastníků před bezprostředními dopady vydaného rozhodnutí, jež může být vadné. V případě žaloby pro zmatečnost však zákon takovýto odkladný účinek právní moci nepřipouští.

Možnost odkladu vykonatelnosti (§ 235c zákona) závisí zcela na posouzení soudu, přičemž jedná se pouze o odklad vykonatelnosti, nikoli již právní moci.

Jde-li o (pro opravné prostředky typický) devolutivní účinek, žaloba pro zmatečnost nedisponuje ani tímto. Devolutivní účinek způsobuje, jak již uvedeno, že opravný prostředek projednává jiný, standartně soud vyššího stupně, čímž je zajištěna větší míra nezávislosti a objektivit v rámci přezkumu rozhodnutí. Žaloba pro zmatečnost však tuto podmínku nesplňuje, neboť je projednávána tímž soudem, jenž ve věci vydal rozhodnutí, tradičně soud prvního stupně (235a zákona). V ojedinělých případech je k jejímu projednání příslušný odvolací soud, je-li žalobou napadeno jím vydané rozhodnutí. Avšak je pravdou, že soudce, který napadené rozhodnutí vydal, je z řízení o žalobě pro zmatečnost vyloučen (§ 14 odst. 3 zákona). Uvedený mechanismus však pro výše uvedené nelze považovat za pravou devoluci v právním slova smyslu – rozhoduje sice jiný soudce téhož soudu, což sice zajišťuje jistou míru nezávislosti a objektivit, avšak zcela neeliminuje riziko ovlivnění přezkumu rozhodnutí kontextem předchozího řízení.

Závěr

Ponecháme-li stranou místy ne zcela přehlednou a ne zcela vhodně sdíleně pojatou úpravu žaloby pro zmatečnost, jedná se bezpochyby o výjimečný procesní instrument sloužící k nápravě nejzávažnějších vad, jimiž bylo řízení stíženo. Přestože významně přispívá k dosažení spravedlnosti, absentuje na klíčových attributech standartně pojatých opravných prostředků – tedy na uvedeném suspensivním a především na devolutivním účinku. **Absence skutečného devolutivního účinku a pouze podmíněná možnost odkladu vykonatelnosti rozhodnutí činí z žaloby pro zmatečnost jakýsi prostředek vybočující z řady klasických opravných prostředků**, čímž se stává spíše specifickým instrumentem sloužícím k odstranění nejintenzivnějších vad řízení. Tato konstrukce reflektuje výjimečný charakter žaloby pro zmatečnost, vyvažující zájem na stabilitě soudních rozhodnutí společně se zájmem na jejich spravedlivosti a zákonnosti, nicméně pro uvedené (**simultánně**) absentující účinky, pro opravné prostředky typické, myslím, že možná **nelze jednoznačně hovořit o „opravném“ prostředku v pravém slova smyslu** s tradičními prvky, pro něž nám jsou tyto prostředky v právu v obecné rovině charakteristické.

Mgr. David Monsport,
advokátní koncipient

[Chrenek, Toman, Kotrba advokátní kancelář spol. s r.o.](#)

Těšnov 1/1059
110 00 Praha 1

Tel: +420 221 875 402-9
E-mail: kancelar@chtk.cz

-
- [1] ZAHRADNIKOVA, R. Civilní právo procesní. 3. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. Právnícké učebnice. ISBN 978-80-7380-714-6. s. 335.
- [2] Kupříkladu povinnost uhradit dlužnou částku či povinnost zdržet se obtěžování souseda nočním hlukem.
- [3] Historicky vedle odvolání existoval kupříkladu též rekurs.
- [4] Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 12. 2011, sp. zn. 21 Cdo 2625/2010.
- [5] DOLEŽÍLEK, J. § 229. In: DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. Občanský soudní řád I, II. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1811.
- [6] Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 2. 2013, sp. zn. 21 Nd 3/2013.
- [7] Kupříkladu za účelem podání ústavní stížnosti k Ústavnímu soudu ČR. Zde tedy dochází k prolomení § 75 odst. 1 zákona č. [182/1993](#) Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů.
- [8] Kupříkladu osoby v manželském svazku.
- [9] V zásadě se jedná (ale nejen) o doručení vadného rozhodnutí či o aspekt vědomosti o existenci vadného rozhodnutí.
- [10] Nebo rovněž také přisedícím.
- [11] Vykonatelnost představuje způsobilost rozhodnutí, aby bylo navzdory vůli povinného subjektu uskutečněno.

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)
- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)
- [AI omnibus](#)